

תרבות וספרות

גבריאל מוקד, 1933-2026 • האישי והגלימה האדומה

לפי סדר הדברים שהתווה גבריאל מוקד, שיש וגם נחוץ לנו לפעול על פיו, נותרו לנו לפחות עוד מאתיים, שלוש מאות שנות חיים

לילי פרי

2026 • 02 ביוני 10:09

אפילו בשנותיו האחרונות, כמעט בלי כוח, כמעט כמו בובת סמרטוטים הנמשכת בכתפיה לישיבה, כמעט בלי קול, כשהוא כחוש וכוחו תש והנשימות כבר לא משהו, בכל זאת האיץ בי, כמו פעם מזמן, כמו תמיד, להוסיף ולהביט קדימה. לפרסם את עיקר העיקרים במחקר שננטש מאחור בטיוטות, לרענן את הספרייה והקופסאות הגדושות במחקרים והמלצות משועי עולם, חיים או מתים. אנחנו חייבים להיות מסודרים, לעבוד לפי סדרי עדיפויות, ככה חזר ואמר בקולו השרמנטי עדיין, בסימני חיוך זעירים, בעיניים חכמות שכבר לא רואות את הכתוב אבל רואות טוב מאוד את המטרות וההישגים שצריך לכבוש בשבוע הקרוב, בחודש הבא, בעשור הבא.

העתיד היה נר של בשמים לרגליו. לפי סדר הדברים שהתווה, שיש וגם נחוץ לנו לפעול על פיו, נותרו לנו לפחות עוד 200-300 שנות חיים. וכל זה עוד לפני שסגרנו פרטים על המוזיאון הקטן על שמו, על חדר הזיכרון הקטן על שמו. ויותר מכל היה מתאוה שאנסה להגיש אותו שוב לפרס ישראל, אשר שב ונמנע ממנו מעשור לעשור. ונשאלת השאלה מדוע הרשעות האכזרית הזאת, שוב ושוב, עשור אחר עשור?

ובכן, דווקא התשובה לשאלה הקבועה הזאת היתה פחות חשובה למוקד, וגם לי, ומכל מקום חסרונה מעולם לא הפריע לאותה התמדה אתלטית המתכוונת ללא לאות אל העיקר שבה הצלחנו לדלג שוב

ושוב על ההסברים המפוקקים על בעלי הקשרים, המקורבים או החברים במקומות הנכונים. המשכנו, בלי הפרסים הנחשקים, בדומה לזרכם העקשנית של היסטוריונים מעמיקים ופילוסופים רציניים המקדישים את חייהם לחקר האמת, למדע או לאסתטיקה, ופנינו שוב ושוב לספרות, שלא היה חד ממנו במיפוי ושיקוף מצבה משנה לשנה, מעשור לעשור.

חיוכו נותר מאיר כתמיד, למבטו ולניגון מלותיו היה שארם נדיר, יופיו היה ממלא לב כאשר דיבר על כישרונות אמיתיים, חלקם בלתי ידועים לאיש חוץ מאשר לו עצמו. ואולם בהיבמדה היו חיוכו וקולו מתקשחים באחת, חיוניותו ורשעותו מתחדדים והסכין שהחזיק תמיד בין השיניים חתכה לגזרים, לסנדוויצ'ים דקיקים של בוז ועברה, את הבוגדים מבין נאמניו

חיוכו נותר מאיר כתמיד, למבטו ולניגון מלותיו היה שארם נדיר, יופיו היה ממלא לב כאשר דיבר על כישרונות אמיתיים, חלקם בלתי ידועים לאיש חוץ מאשר לו עצמו. ואולם בהיבמדה היו חיוכו וקולו מתקשחים באחת, חיוניותו ורשעותו מתחדדים והסכין שהחזיק תמיד בין השיניים חתכה לגזרים, לסנדוויצ'ים דקיקים של בוז ועברה, את הבוגדים מבין נאמניו, אותם עריקים וחוטאים שבאו, הצטרפו, נחתכו, נטשו או חזרו אחרי שהבהירו פעם אחר פעם שהכל נבע פשוט מחוסר הבנה, ולבסוף היו מצליחים להביא הסבר שהתקבל ולא נדחה ברוגז.

אירועי זעם כאלה, בכיובם של חברים קרובים שחטאו ומעלו, של בוגדים ועריקים למיניהם, היו מתרחשים על בסיס קבוע למדי. אך דווקא מוקד הוא שהיה מתרצה ראשון, אחרי שפיזר קללות ואלות ונאצות אוי ואבוי על כולנו. בתום מסכת הנאצות דווקא הוא היה זה

שמצא ניסוחים יפים לפיוס, שחלקם התקבלו ואף שהיו כמובן כאלה שהמשיכו לנטור, לא נעתרו להתפייס, עד יומו האחרון.

היתרון הקובע היה שבמקומם הנעדר של אותם מסרבים ומסורבים נשמר תמיד מקום לידו בבית הקפה הספרותי השוקק לחדשים, לצעירים, לחצופים בלשוננו. העיקר שיתגלה אצלם ניצוץ של כישרון אמת בשירה ובפרוזה. לעתים קרובות דיבר על החובה והצורך לתת מקום לכישרונות אמיתיים והצטער צער גדול על גנבי הדעת ההולכים ומתרבים, שבעזרתם, מה לעשות, השממה הולכת וגוברת במקומותינו. שיחות כאלה גרמו לנו דכדוך ידוע מראש, ועם השנים למדנו לחדול ולהיפרד מהן בזמן, לפני שהעגמומיות תפרק לנו 100 שנות עשייה מבורכת שיש לפנינו.

כעבור שבוע או יותר היינו נפגשים לפתיחת עונה חדשה של תוכניות חשובות. היה תענוג לרחף עם המחשבות הגבוהות שלו מעל החמסינים של יולי־אוגוסט, בלי מזגן, רק שני מאווררים לא משהו. בכל זאת שמרנו על מצב רוח טוב, מזג שופע חיוניות ואמביציה, בלי להזכיר את מעמקי הבלהה נוכח מצבו הפיסי ההולך ומידרדר, נהיה קשה יותר, ועוד יותר.

אין טעם לדון בקשיים האלה עכשיו כשם שלא דנו בהם גם לאורך השנים הלא־טובות עד שהוכרע והסתלק. ראיית הנולד, 200 שנה קדימה, עזרה לנו להתגבר. נצמדנו לשעות רבות של חסד, של אור רך, של תוכניות מפורטות על טיולים ראוותניים בין אלפי דפים של מחשבות עמוקות, איזטריות במידה, של איש מדע מובהק שעשה את הדוקטורט שלו על כתבי הפילוסוף האירי ג'ורג' ברקלי העוסקים במבנה החומר והאטומים באוניברסיטת אוקספורד. גם את הפוסט־דוקטורט עשה שם.

על הישגיו באוקספורד זכה מוקד בזמנו בהוקרה הנחשקת של גלימה אדומה הדורה מטעם אליזבת השנייה, ובזכות הייחודית לשתות תה כשהוא עטור באותה גלימה מפוארת בחברתה של אותה אליזבת

השנייה מלכת אנגליה. אך אחרי ככלות הכל נדמה שבמקרה שלו גלימה אנגלית אדומה והדורה אחת לא הספיקה. ויכול להיות שהוא היה זקוק לאיזה איש מעשה שיפעל למענו, ימשוך בחוטים הנכונים במקומות הנכונים, יקדם את היש, כדי שהוא לא ייאלץ לחזר, שוב ושוב ולשווא, אחר האין. כמה חבל.

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר |
רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו |

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל
© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ